

SYSTÉM PSYCHOSOCIÁLNÍ INTERVENČNÍ SLUŽBY
VE ZDRAVOTNICTVÍ

ZPRÁVA O ČINNOSTI SPIS 2022

Zpracoval: PhDr. Lukáš Humpl, garant SPIS
Mgr. Eva Zubrová, Ph.D., náměstek ředitele pro úsek regulace
nelékařských povolání NCO NZO



Obsah

Úvod	3
Vyhodnocení plánu rozvoje SPIS v roce 2022	4
Peer podpora v resortu zdravotnictví	7
Peer podpora studentům zdravotnických oborů	9
Intervenční podpora v resortu zdravotnictví	10
Vzdělávání	12
Zapojení poskytovatelů zdravotních služeb a novinky v krajích	13
Peři a interventi SPIS v ČR	16
Cíle a aktivity 2023	18
Seznam zkratk	20

Úvod

System psychosociální intervenční služby ve zdravotnictví (dále SPIS) je zajištěn prostřednictvím státní příspěvkové organizace v přímé působnosti Ministerstva zdravotnictví (dále MZ) Národního centra ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů (dále NCO NZO) v oblasti koordinační, organizační a vzdělávací.

SPIS prostřednictvím vyškolených zdravotníků (**zdravotnických peerů**) a psychologů nabízí a poskytuje resortní kolegiální podporu všem zdravotnickým pracovníkům. Stejně tak je k dispozici příbuzným, známým a svědkům nečekaných a náhlých událostí, při kterých dochází k psychické zátěži v důsledku nehody, náhlého onemocnění či úmrtí. Tuto formu podpory poskytují **zdravotničtí intervenenti**.

Kolegiální podpora probíhá v rámci péče o lidské zdroje a je jedním z dostupných opatření v rámci péče o duševní zdraví pracovníků ve zdravotnictví. K dispozici je zaměstnancům v rámci resortu, a to jak v případě akutního zasažení psychicky nadlimitní událostí, tak i při dlouhodobém, chronickém stresovém zatížení psychiky zdravotnického pracovníka. Peer podpora uživateli garantuje diskrétnost, mlčenlivost, výborný časový dosah služby a flexibilitu. Využít lze nejen peerů ve vlastní organizaci, ale kteréhokoliv vyškoleného kolegu v rámci ČR. Stejně tak je k dispozici zcela anonymní **krizová linka pro zdravotníky**.

První psychická pomoc je poskytována osobám, které postihla akutní stresová reakce. Tuto podporu mohou poskytnout vyškolení zdravotníci, tzv. zdravotničtí intervenenti. Péči o psychicky zasažené osoby - blízké pacientů, či pozůstalé, dokáží také usnadnit práci ošetřujícímu personálu. Ten se může soustředit na své odborné medicínské úkoly, a je si jist, že o psychicky zasažené blízké osoby, je dobře postaráno. Intervent tak provází zasažené v jejich nejtěžších chvílích. Intervenenti u řady poskytovatelů nemocnic úzce spolupracují s klinickými psychology.

Podpora peerů a interventů SPIS je aktuálně **dostupná u 90 poskytovatelů zdravotních služeb** a počet zapojených organizací každoročně stoupá.

V roce 2022 bylo NCO NZO poskytnuta částka 3 389 000 Kč jako účelová provozní dotace na pokrytí nákladů systému psychosociální intervenční služby (SPIS) a pokrytí nákladů na provoz krizových linek na základě pověření MZ ČR.

Vyhodnocení plánu rozvoje SPIS v roce 2022

SPIS se po dvou letech výrazného ovlivnění epidemií nemoci COVID-19 začal vracet k činnosti za běžných podmínek fungování jak resortu zdravotnictví, tak i realizace vzdělávacích aktivit.

V rámci Plánu rozvoje SPIS, stanoveného pro rok 2022 lze konstatovat, že byly jeho jednotlivé body naplněny z převážné části. V samotném poskytování podpory v rovině kolegiální (peer) péče a intervenční podpory blízkým a pozůstalým pacientů bylo, jak ukazují následující kapitoly, odvedeno výrazně více intervencí oproti poslednímu roku před rozvojem pandemie (2019). Dle plánu činnosti rovněž pokračovala práce zdravotnických peerů a interventů v rámci poskytování telefonické podpory na krizových linkách SPIS.

Naplno se opět rozběhly plánované vzdělávací akce – certifikované kurzy, stejně jako kurzy prohlubující dovednosti členů SPIS.

Jak níže ukazuje stručný přehled, dařil se rozvoj dalších týmů SPIS, propagace činností systému i jeho příprava na specifické potřeby a situace při poskytování psychosociální péče. Ze stanovených aktivit na rok 2022 je ve stadiu dalších kroků např. plošné zapojení zdravotního školství do aktivit SPIS.

Dle cílů, stanovených pro rok 2022, byly úspěšně realizovány tyto aktivity:

- Kontinuálně probíhající **příprava budoucích peerů a interventů v certifikovaných kurzech**, včetně zařazování účastníků z dosud ve SPIS nezapojených poskytovatelů zdravotních služeb. Realizováno bylo 5 základních kurzů.
- Pokračovalo cílené **budování podpůrného týmu zdravotnických peerů a interventů v rámci projektu ESF Prevence II.** - „Zmírnění negativních dopadů psychické a fyzické zátěže na nelékařské zdravotnické pracovníky prostřednictvím systémového opatření“, CZ. 03.3.X/0.0/0.0/15_018/0015890 (dále Prevence II). Do pilotního projektu je zapojeno šest zdravotnických zařízení, a to Fakultní nemocnice (dále FN) v Motole, FN Bulovka, FN U svaté Anny v Brně, Úrazová nemocnice Brno, Krajská zdravotní, a.s. (čítá sedm nemocnic Ústeckého kraje) a Domažlická nemocnice.
- Část kurzů byla realizována díky finanční podpoře a výtěžku **benefiční akce z Nadace Via**. Tyto certifikované kurzy a vzdělávací akce byly označeny jako dotované na webu NCO NZO v nabídce vzdělávání.
- Pozornost byla rovněž věnována odbornému **vedení stávajících SPIS týmů prostřednictvím refresh kurzů, a to na základě potřeb stanovených praxí.**

Dle stanovených cílů proběhl kurz Skupinové metody podpory pro peery a interventy, stejně kurz Koordinace SPIS činností při mimořádné události. V rámci projektu Prevence II. byl realizován rovněž dvou denní kurz Práce s viníkem a další vzdělávací akce pro členy SPIS týmů.

- Mimo centrální úroveň, v jednotlivých krajích, či za spojení dvou nebo více krajů dohromady, proběhla pro členy **krajská pracovní setkání**, schválená odbornými guaranty SPIS.
- Úspěšně **proběhly dvě plánované celostátní odborné konference SPIS 2022** - v červnu pro interventy a v říjnu pro peery. Konferencí se zúčastnilo celkem dvě stě pracovníků SPIS.
- Kontinuálně probíhá **nabídka a realizace supervizí a intervizí** ve skupinové i individuální formě pro všechny aktivní členy SPIS.
- Dle plánu byla **zintenzivněna propagace SPIS podpory, včetně krizových linek**, v rovině jednotlivých poskytovatelů zdravotních služeb. Odborní guaranti iniciovali výrobu nových informačních materiálů a pracovníci SPIS se podíleli na distribuci plakátů, letáků, vizitek a provádění edukaci zdravotnických pracovníků na svých i jiných pracovištích, stejně jako studentů zdravotnických oborů. Se schválením managementu NCO NZO byla **zahájena výroba krátkých video snímků**, představujících SPIS a přibližujících činnost peerů, interventů, či krizových linek.
- **Pozornost byla zaměřena k podpoře rozvoje SPIS** při práci s jednotlivými týmy SPIS v organizacích ve formě pracovních setkání, workshopů a konzultací. Tyto proběhly například v Pardubickém kraji, který je v rámci nemocniční části resortu v zapojení do SPIS aktivit dlouhodobě pasivní. Jednání bylo navázáno rovněž s FN Brno, jež se rozhodla zahájit budování týmu peer a intervenční podpory.
- Výrazným krokem bylo po intenzivních jednáních, získání zájmu a finanční podpory ze strany krajských úředníků, **zřízení Krajského intervenčního týmu SPIS Moravskoslezského kraje**, a to na sklonku roku 2022. Tým propojuje čtyři desítky peerů a interventů, umožňuje jejich intenzivnější a včasné zapojení do poskytování podpory v nemocnicích i terénu. V rámci několika měsíční přípravy proběhlo pět společných jednání s náměstkyněmi ošetrovatelské péče šesti zapojených nemocnic a zdravotnické záchranné služby a obdobný počet jednání se zástupci Moravskoslezského kraje. Aktuálně probíhá propagace činnosti krajského týmu na jednotlivých odděleních dotčených poskytovatelů zdravotní péče.
- Odborní guaranti SPIS vypracovali **postup pro zvládnutí MU a hromadného postižení zdraví při poskytování peer a intervenční péče**. S dokumenty pro použití v praxi

ve formě check listů byli seznámeni koordinátoři SPIS všech úrovní a jejich úkolem bylo přenést informace o postupu členům jednotlivých týmů. Příprava na zvládnutí MU pokračovala v prosinci 2022 praktickým kurzem, v jehož rámci se do zvládnutí několika simulovaných situací zapojilo 35 koordinátorů SPIS ze všech krajů ČR a přes 80 figurantů, studentů vyšší odborné školy zdravotnické v Brně.

- Upravena dle zadání odborných garantů SPIS byla **kategorizace záznamů odvedené práce v části Peer, i Intervent**. Přidána byla kategorie „Podpurný rozhovor“ a naopak odstraněna možnost „Jiné“. Statistické zpracování práce SPIS se těmito kroky zpřesnilo.

Dle cílů, stanovených pro rok 2022, se dosud nepodařilo naplnit tyto cíle:

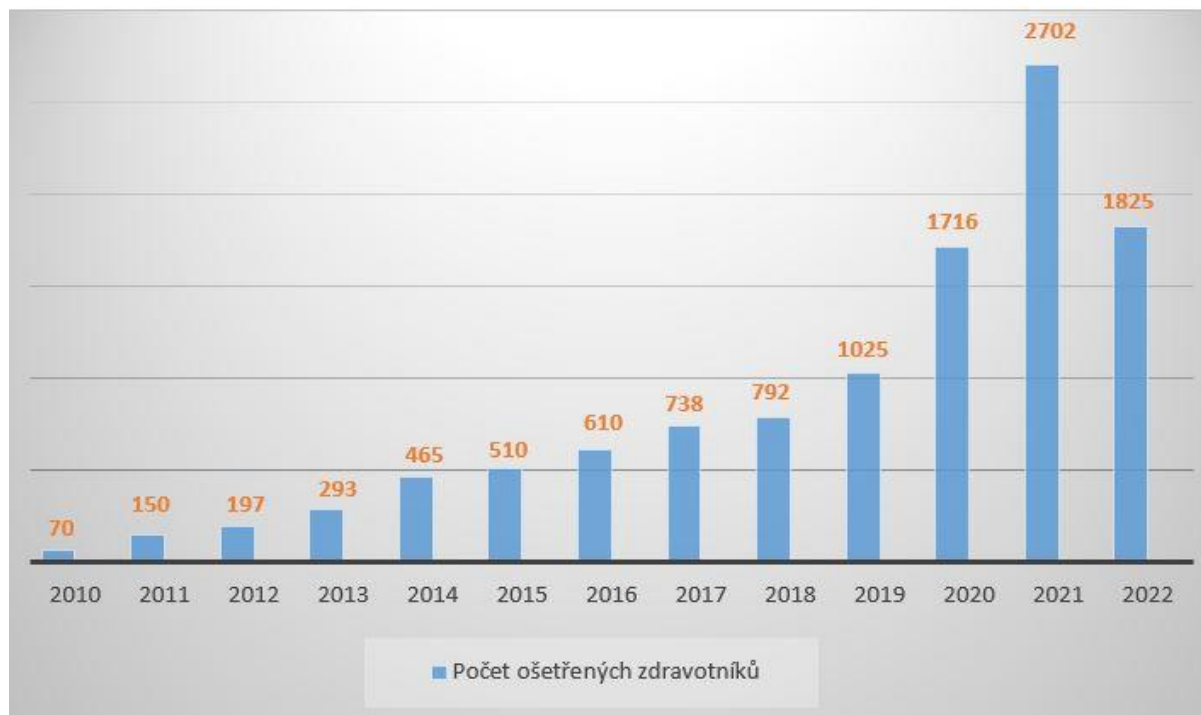
- Ve druhé polovině roku 2022 byla ve spolupráci s GŘ HZS **zahájena aktualizace typové činnosti č. 12** v rámci Souboru typových činností integrovaného záchranného systému. Předmětný dokument řeší postupy poskytování psychosociální podpory při MU. Odborní garanti navrhli vytvoření Listu nemocnic a Listu SPIS, aktualizován je i List ZZS. **Jednání dosud probíhají.**
- **Potřeba prohloubení edukace o činnosti SPIS ve zdravotnických školách** a možnostech poskytování peer podpory studentům. Postup je prostřednictvím NCO NZO jako pověřené organizace realizován ve spolupráci s Asociací zdravotnických škol, MŠMT a ve shodě s doporučeními MZ. Dosud se nepodařilo navázat plošnou spoluprací napříč školami.



Peer podpora v resortu zdravotnictví

Psychosociální podpora zdravotníků, která vychází z principů Critical Incident Stress Managementu (dále CISM), byla v roce 2022 poskytnuta **1825 pracovníkům** (Graf 1). Jde o **nárůst o 78 % oproti poslednímu roku před vypuknutím epidemie Covid-19**.

Graf 1 Trend poskytování peer podpory ve zdravotnictví



V roce 2022 byla peer podpora dostupná na všech zdravotnických záchranných službách (dále ZZS), její využitelnost stoupla např. v rámci ZZS Karlovarského kraje. Minimální zůstává v ZZS Olomouckého kraje.

Kolegiální podpora probíhá ve většině fakultních nemocnic, jmenovitě ve FN Ostrava, FN v Motole, FN Olomouc, FN Hradec Králové, FN Královské Vinohrady, FN Bulovka, Všeobecná fakultní nemocnice, FN Plzeň, FN u sv. Anny v Brně, zapojení do systému a přípravu psychosociálního týmu avizovala FN Brno.

Z krajských nemocnic jsou plně zapojeny krajské nemocnice Liberec, Jihlava, Zlín, či Krajská zdravotní (Ústecký kraj). Peer podpora je k dispozici také u cca šesti desítek menších poskytovatelů zdravotních služeb, kde fungují buď plnohodnotné týmy zdravotnických peerů, nebo jsou postupně budovány.

Pokud jde o využitelnost, v počtu intervencí nadále převažuje forma individuální peer podpory, která může být zcela anonymní a pro zdravotnické pracovníky je proto dobře akceptovatelná. Vzestupný trend lze ovšem pozorovat i v rámci skupinových setkání, kdy je poskytována peer podpora celému zasaženému týmu. **Některé z forem skupinové podpory se zúčastnilo 515 zdravotníků, včetně studentů zdravotnických oborů.** To je 2,5 krát více, než v roce 2019. Telefonická forma kolegiální péče byla poskytnuta téměř ve čtyřech stech případech. Poskytování peer podpory se v uplynulém roce obešlo bez mimořádných událostí velkého rozsahu.

K nejčastějším nadlimitně zatěžujícím událostem, při nichž byla peer podpora poskytována, patřily (Tabulka 1) situace úmrtí (pacienta, blízké osoby nebo kolegy), pocit vlastního selhání zdravotníka. Značné procento intervencí dále souviselo s obtížnou situací na pracovišti, či konflikty v rámci pracovního kolektivu.

Tabulka 1 Přehled témat a forem intervencí v rámci peer podpory

Kategorie	Počet
Událostí celkem	1381
Zúčastněných osob celkem	1825
Úmrtí - dospělý	110
Úmrtí - dítě	87
Pocit vlastního selhání	106
Obtížná situace na pracovišti	313
Napadení zdravotníka	29
Zranění zdravotníka	7
Mimořádná událost	44
Epidemie	4
Mimopracovní problémy	222
Onemocnění zdravotníka	60
Pracovní vyčerpání	104
Pochybení při výkonu práce	26
Nespecifikováno	0
Nehoda sanitního vozidla	15
Suicidium	21
Rodinné obtíže	128
Závažné onemocnění v rodině	61
Mobbing/bossing na pracovišti	22
Chronické psychické obtíže	16
Posttraumatický stav zdravotníka	5
Mimořádná událost velkého rozsahu	1
Individuální	905
Individuální - telefonická	372
Individuální - online	22
Individuální emailová	7
Debriefing	13
Defusing	19
Demobilizace	5
Skupina nezařazená	38
Individuální intervence celkem	1306
Skupinové intervence celkem	75

Peer podpora studentům zdravotnických oborů

Opakované vlny epidemie Covid-19 naplno ukázaly potřebu postarat se o zajištění psychické podpory studentů lékařských fakult, stejně jako studentů zdravotnických oborů středních a vyšších odborných škol zdravotnického zaměření.

Avšak klinická praxe přináší nadlimitní psychickou zátěž studentům i mimo období pandemie. Řada budoucích zdravotnických pracovníků se setkává v rámci krizové situace s vysoce duševně zátěžovými momenty.

Zájmem SPIS je navázat se školami a fakultami zdravotnického zaměření trvalou spoluprací. Jejím smyslem má být jednak edukace studentů, pokud jde o peer podporu, zvládání psychicky nadlimitních profesních situací, či sebe péči. Současně jsou peři a psychologové SPIS připraveni napříč Českou republikou poskytnout svým budoucím kolegům podporu poté, co budou během výkonu své praxe obtížnou událostí zasaženi.

I po skončení epidemické zátěže pracují peři SPIS u poskytovatelů zdravotních služeb se studenty zdravotnických škol, či celými kolektivy. Důvodem poskytované podpory jsou například nejen akutní psychická zátěž při vykonávání školní praxe, ale opakovaně také vážné onemocnění, úraz, nebo dokonce úmrtí spolužáka.

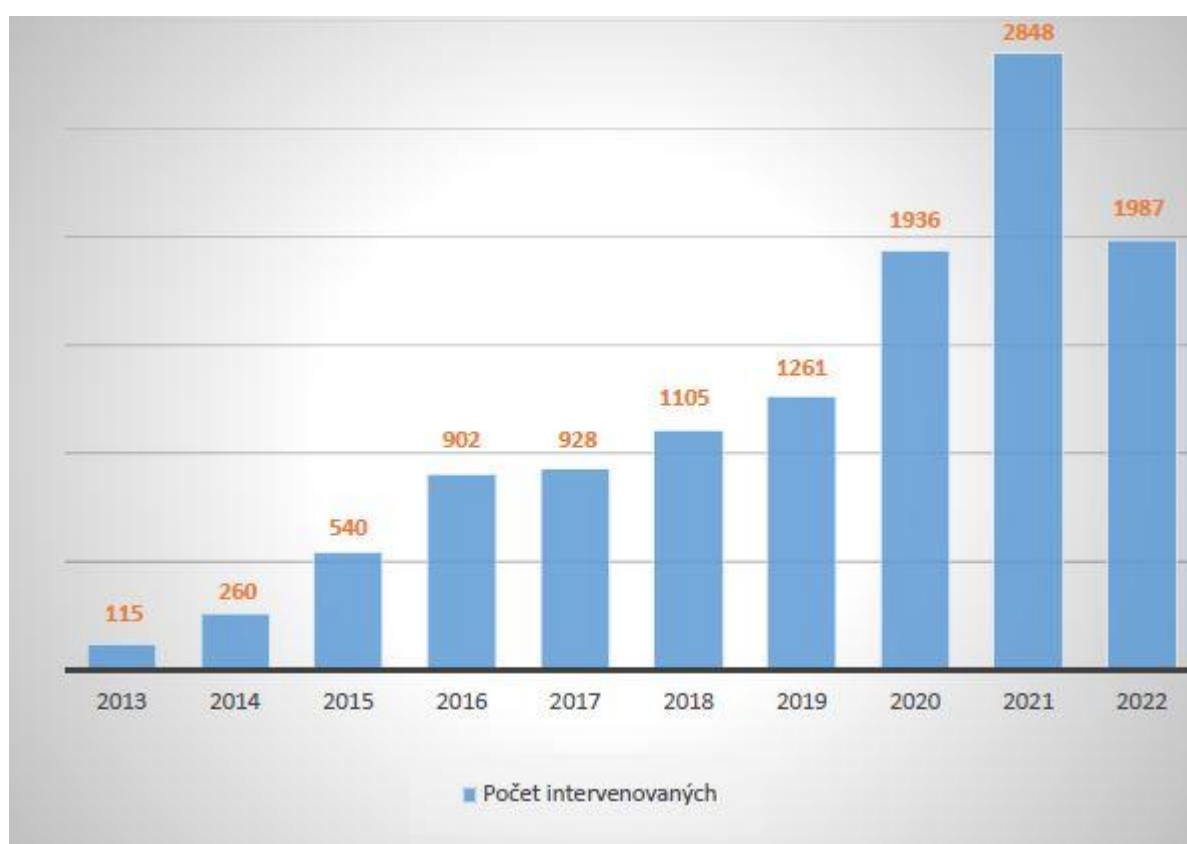
K zahájení plošné spolupráce se zdravotnickým školstvím však žel dosud nedošlo a po skončení epidemické situace byly v roce 2022 ošetřeny jen necelé tři desítky studentů.



Intervenční podpora ve zdravotnictví

Poskytování první psychické pomoci sekundárně zasaženým osobám ve zdravotnictví je druhým pilířem psychosociální podpory poskytované SPIS. V této oblasti je rovněž patrná naléhavá potřeba, respektive výrazný nárůst počtu intervencí, jak vyplývá z Grafu 2. V tomto segmentu činnosti SPIS bylo loni ve srovnání s (před pandemickým) rokem 2019 intervenováno o 57% více zasažených, celkem 1987 osob.

Graf 2 Trend poskytování první psychické pomoci sekundárně zasaženým



Intervence blízkým a pozůstalým jsou poskytovány v rámci osmi zdravotnických záchranných služeb: ZZS Moravskoslezského kraje, ZZS Jihomoravského kraje, ZZS Vysočina, ZZS Jihočeského kraje, ZZS Plzeňského kraje, ZZS Středočeského kraje, ZZS Libereckého kraje a ZZS Královéhradeckého kraje a od roku 2022 zatím v testovacím režimu také ZZS hlavního města Prahy.

Interventy začali do praxe zavádět také poskytovatelé lůžkové péče, jejichž množství, přibližně sedm desítek, i složení, prakticky kopíruje poskytování peer podpory v těchto zařízeních.

Nejčastějšími situacemi, kdy je zdravotnický intervent využíván pro pomoc sekundárně zasaženým, jsou náhlá a tragická úmrtí dětských i dospělých pacientů, suicidální pokusy, či mimořádné události většího rozsahu (Tabulka 2). Ze statistického zpracování dat jasně vyplývá, že počet intervencí realizovaných v rámci poskytovatelů lůžkové péče, zapojených do SPIS, je aktuálně více než dvojnásobný oproti událostem, které intervenčně řeší zdravotnické záchranné služby.

Tabulka 2 Přehled témat a forem intervencí v rámci podpory blízkým a pozůstalým

Kategorie	Počet
Událostí celkem	932
Počet ošetřených celkem	1987
Úmrtí - dospělý	248
Úmrtí - dítě	73
Mimořádná událost	37
Epidemie	4
Kritický stav blízké osoby	192
Dopravní nehoda	40
Suicidum	51
Trestný čin	22
Sdělení závažné zprávy	103
Nespecifikováno	0
Perinatální ztráta	49
Osamělý pozůstalý	15
Intervence s viníkem	6
Mimořádná událost velkého rozsahu	0
Posttraumatický stav	92
Zdravotnické zařízení	614
Místo bydliště / byt	202
Terén	79
Telefonická intervence	37
Počet mimoř. událostí	2

Také v případě intervencí první psychické pomoci jsou zřetelné rozdíly ve využití služby v jednotlivých krajích ČR. Každý větší poskytovatel zdravotních služeb, jež začne s poskytováním intervencí blízkým a pozůstalým, přitom znamená viditelné posílení systému v daném regionu. Rovněž v tomto segmentu péče nejsou potřeby zdravotnického terénu plošně uspokojeny. Podobně jako peři, ani zdravotničtí interventi nemuseli v roce 2022 poskytovat psychickou podporu při mimořádných událostech velkého rozsahu.

Vzdělávání

V roce 2022 úspěšně pokračovala příprava budoucích zdravotnických peerů i zdravotnických interventů, stejně jako refresh vzdělávací akce, či prohlubující kurzy, u již stávajících pracovníků SPIS. Celkem bylo za úzké spolupráce a organizace NCO NZO proškoleny a zrealizováno 5 certifikovaných kurzů a 7 vzdělávacích akcí, část z nich v nich v rámci projektu Prevence II. Proškoleny bylo celkem 256 účastníků. Uskutečnily se:

1. Certifikované kurzy

PEER	2 kurzy, vyškoleny 63 osob
Intervent	3 kurzy, vyškoleny 63 osob

2. Vzdělávací akce

Refresh a odborné 7 kurzů, proškoleny 130 osob.

Názvy kurzů	Práce s viníkem Skupinové metody při práci peera a interventa Koordinační SPIS činností při mimořádné události Kurz rozvíjení dovedností intervizora SPIS Problematika dětí v práci interventa a peera Rozvíjení dovedností v oblastech kolegiální a první psychické podpory
-------------	---

Zorganizovány byly rovněž dvě odborné konference SPIS s celkovou účastí přes 200 účastníků – peerů, interventů a psychologů SPIS.

3. Konference:

Intervent prezenční	třídenní vzdělávací akce (Zlínský kraj), účastno 110 účastníků
Peer prezenční	dvoudenní vzdělávací akce (NCO NZO), účast 95 účastníků.



Zapojení poskytovatelů zdravotních služeb a novinky SPIS v krajích

Následující strany přinášejí nejpodstatnější informace vzhledem k rozvoji a využití SPIS v krajích ČR. Shrnují aktuální skutečnosti, zasluhující pozornost vzhledem k efektivitě poskytování peer a intervenční činnosti v daném regionu.

Hlavní město Praha

Zdravotničtí peeri a interventi pracují v rámci 12 poskytovatelů zdravotních služeb, což je regionálně nejvyšší zastoupení. Jejich aktivní zapojení do činností SPIS je velmi různé. Úspěchem bylo zahájení intervenční práce v terénu, a to v rámci ZZS HMP. Přesto, že jde o zatím testovací provoz, jedná se o velmi významný krok. Psychosociální podpora v resortu zdravotnictví pokračuje na území hlavního města v úspěšném rozvoji.

Jihočeský kraj

Během roku vznikl funkční základ týmu SPIS v nemocnici Jindřichův Hradec, který je v tomto směru první v rámci tohoto regionu. Předpokládán je jeho další intenzivní rozvoj. Oproti tomu zůstává zcela neaktivní nemocnice České Budějovice a ostatní menší poskytovatelé zdravotních služeb – Tábor, Strakonice, Vimperk, Prachatice a Dačice. Plně funkční zůstává peer a intervenční podpora v krajské ZZS.

Jihomoravský kraj

V nemocnici Kyjov byla schválena vnitřní směrnice o poskytování psychosociální podpory a zároveň začala fungovat intervenční péče formou pohotovostí. Je zde velmi dobře fungující tým peerů. Nemocnice Vyškov vyslala k vyškolení první zdravotnickou peerku, tvorba týmu psychosociální péče je zde na svém začátku. Ve 4. čtvrtletí zahájil budování podpůrného systému největší poskytovatel zdravotních služeb v kraji, FN Brno. Výcvik první psychické pomoci úspěšně ukončili její první tři zaměstnanci. Naopak, v nemocnici Blansko ukončila svou činnost jediná peerka a tím skončila i tamní činnost psychosociální podpory.

Karlovarský kraj

V kraji je pět poskytovatelů zdravotních služeb a v uplynulém roce zde nastal výrazný posun v aktivitách SPIS. Karlovarská krajská zahájila spolupráci a využívá službu peerů, tvoří se směrnice psychosociální intervenční služby. V plánu je vyslání dalších pracovníků do CK. Podpůrný systém je aktivně propagován v nemocnici Cheb. Nemocnice PENTA HOSPITALS sídlí (Sokolov a v Ostrov Nad Ohří) již využívá služeb peerů. Na ZZS již působí tým peerů.

Kraj Vysočina

K poskytování psychosociální podpory se připojila nemocnice Třebíč prvními dvěma peerkami. Nově přibyla Psychiatrická nemocnice Jihlava. Zmíněné organizace dosud nemají přijaty vnitřní směrnice o poskytování služby. Nezapojenými jsou tito poskytovatelé lůžkové péče: Pelhřimov Havlíčkův Brod a Nové Město na Moravě.

Královéhradecký kraj

V rámci SPIS jsou zapojeny tři subjekty, a to ZZS, FN Hradec Králové a nemocnice Vrchlaví. Další poskytovatelé zmíněnou podporu dosud nenabízejí. Spolupráce však již byla navázána s nemocnicemi Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Broumov a Jaroměř.

Liberecký kraj

Do poskytování psychosociální podpory je již zapojena většina poskytovatelů lůžkové péče, i krajská ZZS. Proběhlo několik skupinových ošetření, a to jak v peer části – při zasažení zdravotnických týmů, tak rovněž v rovině první psychické podpory, kde interventi SPIS ošetřovali kolektiv třídy gymnázia po náhlém úmrtí spolužáka. Posiluje se spolupráce s intervenčními týmy dalších složek IZS a hromadně se podařilo ošetření týmu dobrovolných hasičů i dalších zasažených po úmrtí kolegy při zásahu.

Moravskoslezský kraj

Do praxe byl uveden Krajský intervenční tým. Propojuje interventy a peery jednotlivých krajem řízených poskytovatelů zdravotních služeb. Systém pohotovostí umožňuje díky zapojení čtyř desítek členů SPIS účelně, spolehlivě a v nepřetržitém režimu, pokrýt potřebu zajistit rychlou dostupnost peer a intervenční péče na území celého kraje, a to ve zdravotnických zařízeních i v terénu. Projekt je v České republice unikátní a finančně jej zaštil Moravskoslezský kraj. Již první dva měsíce provozu jasně ukázaly výhody a opodstatněnost společného týmu nemocnic a zdravotnické záchranné služby.

Olomoucký kraj

Psychosociální podpora v rámci SPIS je zavedena pouze ve FN Olomouc a Psychiatrické nemocnici Šternberk. Spolupráce byla navázána s nemocnicí Šumperk. Naopak, aktivita neprobíhá v nemocnici Hranice, ani trsu nemocnic skupiny AGEL – Přerov, Prostějov, Šternberk a Jeseník. Zdravotníci skupiny Agel však aktuálně zahájili vzdělávání v CK Peer a Intervent. Dlouhodobě minimální je využití na straně krajské ZZS.

Pardubický kraj

V rámci kraje zůstává činná fakticky jen ZZS, a to pouze v peer činnostech, zdravotnické interventy organizace neprovozuje. Fakticky došlo k výraznému útlumu SPIS týmu v krajské nemocnici Pardubice, ostatní poskytovatelé zdravotních služeb nejsou zapojeni. Stav je setrvalý, a to i přes jednání a přislíbenou podporu ze strany náměstkyně hejtmána pro zdravotnictví

Plzeňský kraj

Péče v rámci SPIS zůstává plně funkční v rámci ZZS a FN Plzeň, oba tamní týmy spolu velmi úzce spolupracují. Psychosociální podpora je zavedena rovněž v nemocnici Domažlice. Naopak, žádná aktivita dosud neprobíhá v nemocnicích Klatovy, Horažďovice, Rokycany, a Stod. Základ činností byl položen v organizaci domácí péče Bonum Finem a na letecké záchranné službě Líně (provozuje armáda ČR).

Středočeský kraj

Nadále přetrvával útlum činnosti SPIS, především v části intervenční, v rámci krajské ZZS. Poskytování psychosociální podpory probíhá v nemocnici Příbram, Benešov, Kolín, Mladá Boleslav. Dobře fungující týmy v nemocnici Příbram i Mladá Boleslav ukazují dobrý příklad praxe, jak lze rozvíjet SPIS u menších poskytovatelů zdravotní péče a jak zvládnout ošetření kolegů po úmrtí zdravotníka, či blízké osoby.

Ústecký kraj

Pokračuje rozvoj týmu peerů a interventů Krajské zdravotní, jež sdružuje skupinu nemocnic v regionu. K dalšímu rozvoji péče a navýšení týmu rovněž došlo v Hornické nemocnici s poliklinikou v Bílině. V prostředí ZZS je k dispozici peer podpora a díky činnosti psychologa také první psychická pomoc v rámci přednemocniční neodkladné péče.

Zlínský kraj

K realizaci psychosociální podpory na svých pracovištích se rozhodli další dva poskytovatelé zdravotních služeb, a to nemocnice Vsetín a Kroměříž. Doplňují tři již ve SPIS zapojené a v tomto kraji jsou tak zastoupena všechna lůžková zdravotnická zařízení i zdravotnická záchranná služba.

Peeři a interventní SPIS v ČR

Z údajů v Tabulce 3 lze vysledovat, v kterých krajích České republiky je SPIS v resortu zdravotnictví již dobře dostupný, kde se aktuálně rozvíjí a naopak, které kraje jsou dosud pokryty jen částečně a nedostatečným počtem aktivních peerů a interventů.

Srovnáním s počty nově vyškolených účastníků CK Peer a CK Intervent je zjevné, že do SPIS se po ukončení v praxi aktuálně zapojuje jen část absolventů. Počty absolventů základních kurzů v obou dovednostech nekorespondují s nárůstem aktivních peerů a interventů SPIS. Jedním z důvodů je přirozený úbytek v rámci systému, především opuštěním aktivního poskytování peer, či intervenční podpory. Druhou příčinou je skutečnost, že zdaleka ne všichni absolventi základních kurzů následně vstupují do SPIS jako aktivní členové.

V této souvislosti vystupuje velmi do popředí **otázka výběru vhodných zájemců**, která je však aktuálně plně na straně poskytovatele zdravotních služeb, jenž konkrétního pracovníka vybírá a vysílá do kurzu, či dokonce i jen na vlastním rozhodnutí zdravotnického pracovníka.

Tabulka 3 Počty aktivních členů SPIS v krajích – rok 2021 a 2022

Název kraje	PEER		Intervent		Psycholog		Pracovníci SPIS celkem	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Hlavní město Praha	59	61	55	59	6	5	97	125
Jihomoravský kraj	29	32	26	39	0	0	55	71
Královéhradecký kraj	21	21	30	32	0	0	51	53
Olomoucký kraj	19	20	18	18	2	2	39	40
Liberecký kraj	16	18	16	17	1	1	33	36
Karlovarský kraj	7	6	0	2	0	0	7	8
Kraj Vysočina	13	16	13	14	0	0	26	30
Pardubický kraj	10	6	5	16	0	0	15	22
Jihočeský kraj	5	9	14	12	1	1	20	22
Plzeňský kraj	21	23	38	40	2	4	61	67
Zlínský kraj	21	21	19	17	0	0	40	38
Moravskoslezský kraj	39	49	66	73	1	1	106	123
Ústecký kraj	13	11	20	18	1	1	34	30
Středočeský kraj	17	19	28	28	1	1	46	48
Celkem	290	312	348	385	15	16	653	713

Pozn.: součet peerů, interventů a psychologů není roven celkovému počtu pracovníků SPIS daného poskytovatele zdravotních služeb, či kraje, protože více než třetina členů SPIS je zároveň peerem i interventem.

Uvedená tabulka zároveň ukazuje značnou nevyváženost dostupnosti peer a intervenční podpory mezi jednotlivými kraji České republiky, stejně jako nezapojení se desítek poskytovatelů zdravotních služeb do systému psychosociální podpory jako možnosti podpory zdravotnických pracovníků. Mezi nimi jsou nejen zařízení menší velikosti a tudíž také s nižší měrou využitelnosti podpůrných služeb SPIS, nýbrž jde i o poskytovatele lůžkové péče krajské velikosti, či dokonce nemocnice fakultní.

Narůstající využitelnost psychosociální podpory v resortu zdravotnictví, která plyne ze srovnání posledního roku před nástupem pandemie (2019) a roku 2022, jasně signalizuje potřebu přípravy dalších poskytovatelů – peerů a interventů. Jak plyne z personálního pokrytí zdravotnickými peery a interventy u jednotlivých poskytovatelů zdravotní péče, v mnohých organizacích dosud SPIS implementován nebyl nebo je zastoupen stále spíše symbolicky, než prakticky využitelně.

Mezi již řadu let nejméně aktivní kraje patří Pardubický a Olomoucký (s výjimkou FN), propad aktivity však přetrvává také u ZZS Středočeského kraje. Z velkých poskytovatelů zdravotních služeb schází využívání SPIS podpory stále ve Fakultní Thomayerově nemocnici, či Nemocnici České Budějovice. Ze statistických údajů vyplývá, že nebyla poskytována v rámci peer činnosti žádná podpora.

Idea plošného zavedení psychosociální podpory v resortu zdravotnictví je postupně naplňována. Vzhledem k podnětům od PZS, peer pracovníků a interventů v uplynulých dvou letech byla ustanovena pracovní skupina, jejímž obsahem práce bude zhodnocení fungování SPIS.

Cíle a aktivity 2023

- Výstupem činnosti pracovní skupiny SPIS bude příprava koncepce vzdělávání.
- Intenzivně pokračovat v přípravě dalších peerů a interventů v certifikovaných kurzech, především pro dosud ve SPIS **nezapojené poskytovatele zdravotních služeb. Naplánovány jsou 4 základní certifikované kurzy pro přípravu peerů a interventů**, v případě potřeby budou otevřeny další.
- Připravit **tematicky aktuální kurzy prohlubující dovednosti peerů a interventů SPIS**, flexibilně reagující na požadavky praxe, např. podpora v rámci konfliktů na pracovišti, práce s viníkem, problematika dětí v práci interventů a peerů, vedoucí pracovník v roli peera.
- Realizovat **2 celostátní odborné konferencí SPIS v roce 2023**. Tyto dvou denní vzdělávací akce, plně reflektující současné potřeby a novinky v krizové péči, proběhnou v červnu pro interventy a v říjnu pro peery.
- Nadále bude zajištěn **provoz Linky pro zdravotníky a Linky pro pozůstalé**. Během roku 2023 proběhne jednodenní pracovní setkání, rozvíjející dovednosti konzultantů obou linek.
- V roce 2023 proběhnou **v jednotlivých krajích vždy dvě pracovní setkání**, rozvíjející odbornost peerů a interventů.
- Nadále bude probíhat **nabídka a realizace doporučených supervizí** a intervizí ve skupinové i individuální formě pro všechny aktivní členy SPIS.
- **Zintenzivnit je nutno propagaci SPIS podpory**, včetně krizových linek, v rovině jednotlivých poskytovatelů zdravotních služeb. Členové SPIS budou distribuovat plakáty, letáky, vizitky a provádět edukaci zdravotnických pracovníků v rámci provozních schůzí a workshopů, stejně jako studentů zdravotnických oborů.
- **Zaměřit se na podporu rozvoje SPIS** u dalších, dosud nezapojených poskytovatelů zdravotních služeb, V krajích, v nichž se rozvoj psychosociální podpory nedaří, se zaměřit na informování a jednání s managementy poskytovatelů zdravotních služeb, či jejich zřizovateli.
- Ve všech krajích ČR pokračovat v přípravě na zvládnutí mimořádných událostí, a to dle již vypracovaného **postupu ve směru poskytování peer a intervenční péče peery, interventy a psychology SPIS**.
- Podílet se na realizaci **aktualizace Souboru typových činností integrovaného záchranného systému**, jmenovitě typové činnosti č. 12, která řeší postupy poskytování psychosociální podpory při MU. Znovu realizovat již osvědčený **praktický**

kurz krajských a dalších vybraných koordinátorů SPIS simulující událost mimořádného charakteru s nácvikem koordinace intervenčních a peerovských činností.

- Nadále usilovat o **prohloubení spolupráce při poskytování peer podpory studentům zdravotnických oborů**, stejně jako jejich edukace o činnosti SPIS. Postup bude realizován ve spolupráci s Asociací zdravotnických škol, MŠMT a ve shodě s doporučeními MZ.
- **Aktivně se zabývat zefektivněním vnitřní koordinace SPIS** a jeho činností na jednotlivých úrovních řízení systému.
- V průběhu roku vyhodnocovat výsledky **pilotního modelu činnosti SPIS – Krajského intervenčního týmu**, který je realizován z prostředků Moravskoslezského kraje. Jedná se o ověření způsobu organizace práce peerů a interventů a prolínání týmů u poskytovatelů lůžkové péče a ZZS. V souvislosti s ověřováním modelu je plánováno setkání zástupců NCO NZO se zástupci Moravskoslezského kraje.
- Navyšovat profit vzájemné spolupráce a **prolínání týmů přednemocniční a nemocniční části SPIS**.

Seznam zkratk

SPIS	System psychosociální intervenční služby
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
NCO NZO	Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů
CISM	Critical Incident Stress Management
ZZS	Zdravotnická záchranná služba
FN	Fakultní nemocnice
MV	Ministerstvo vnitra
GŘ HZS	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru
MU	mimořádná událost
PZS	poskytovatel zdravotních služeb